

De groep oude rozen is in Nederland naar de achtergrond verdwenen. De alsmaar groeiende stroom nieuwe variëteiten vraagt de meeste aandacht. Jammer, want bij de oude rozen zit veel wat de moeite waard is. Kleur en geur spelen de hoofdrol.

Tekst: Emiel van den Berg
Fotografie: www.visionpictures.com

Alleenlang neemt de roos een centrale plaats in binnen de tuincultuur. In de klassieke oudheid dienden de bloemblaadjes als grondstof voor geurende parfums en vanaf het begin van onze jaartelling maakten de Egyptenaren kransen van gedroogde rozenknoppen. In de Griekse oudheid gebruikte men de roos als decoratieve versiering bij feesten. Vanuit het Midden-Oosten is de plant, via de Grieken en Romeinen, langzaam in onze regio's terechtgekomen. De Romeinen pasten rozenblaadjes toe in cosmetica, parfums en gerechten. Gedurende de Middeleeuwen was de roos in heel Europa een bijzonder geliefde heester. Naast de indrukwekkende bloei en geur speelde ook het medicinale aspect een rol. Door spontane kruisingen breidde het geslacht zich langzaam uit en ontstonden er steeds meer rassen. Het waren de Fransen die begin 18de eeuw begonnen met de kweek van nieuwe rozen waardoor deze aantrekkelijke plant sterk in populariteit steeg.

MOSROZEN

De oude rozen zijn afstammelingen van in het wild voorkomende soorten. Op vrijwel alle continenten groeien rozen in de wilde natuur en in de 15de en 16de eeuw vonden de eerste kruisingen plaats tussen die verschillende soorten. Dat Nederland voorop liep bewijzen de verschillende *R. centifolia* die te zien zijn op de schilderijen van de oude meesters. De soortnaam verwijst naar de dichtgevlude bloemen. De intens geurende bloemen van *R. centifolia* zijn zwaar gevuld. Inmiddels is gebleken dat deze roos (waarvan tijdens de hoogtijdagen circa 200 variëteiten bekend waren) geen soort is maar een natuurlijke hybride met de genen van onder andere *R. gallica*, *R. damascena* en *R. moschata*. Dat maakt meteen duidelijk dat het indelen van de oude rozen een complexe zaak is. Halverwege de 18de eeuw zijn uit de *centifolia*-rozen de mos-rozen ontstaan. Deze roos heeft zijn naam

Rosa centifolia 'Cristata'

De onbekendheid van de oude roos

te danken aan de mosachtige begroeiing op de kelkblaadjes die feitelijk bestaat uit kliertjes die met een geurig hars zijn gevuld. De groep bevat echter ook planten die zijn verkregen door kruisingen met andere rassen. Begin 19de eeuw verschenen er enkelbloemige variëteiten. De roots van *damascena*-rozen liggen in het Midden Oosten maar de meeste cultivars - vaak in lichte kleuren en met grijsgroen blad - zijn in Frankrijk gevonden, circa 1,5 eeuw geleden. In deze groep worden de portland-rozen ondergebracht die op hun beurt weer afstammen van de tweemaal bloeiende *R. damascena bifera*. Nog voor de *damascena*-rozen draaide het bij de medicijnen en rozen-olie met name om *R. gallica officinalis*. Deze apothekersroos komt uit de groep *R. gallica* die gezien wordt als de groep waaruit de hedendaagse tuinrozen zijn ontstaan. De meeste werden in Frankrijk gekweekt gedurende de 18de en 19de eeuw. *Gallica*-rozen hebben diepe kleuren in roze, rood, violet, paars en mauve. Ook komen gestreepte vormen voor.

MOSROZEN

Bij de alba-rozen zijn de kleuren weer veel gematigder; wit, roze en alles wat daartussen zit. Opvallend is de bladkleur die lichtgroen is met

een lichte grijsblauwachtige tint. Aan de onderzijde is het blad lichtgrijs. De eerste alba-rozen verschenen tijdens de Middeleeuwen, zeer waarschijnlijk uit kruisingen tussen de wilde hondsroos en de *damascena*-roos. Weer enige tijd later verschenen de bourbon- en de remontant-rozen. Deze kunnen we beide als de voorlopers van de moderne theehybriden beschouwen. De eerste bourbon-roos - een natuurlijke kruising van *Rosa damascena bifera* met de Chinese roos 'Old Blush' - is begin 19de eeuw gevonden op het Franse eiland Bourbon (nu Réunion). Kenmerkend voor de bourbon-rozen is de grote, goedgevulde bloem die sterk geurt. Van de Chinese rozen hebben ze de bloeiherhaling overgenomen. Remontant-rozen heten zo omdat ze na de eerste bloeiperiode remonterten ofwel opnieuw bloeien. Ze zijn verkregen door bourbon-rozen met portland-rozen te kruisen. Remontant-rozen hebben grote bloemen in sprekende rode, paarse en roze kleuren. Vooral in de Victoriaanse tijd waren ze bijzonder populair. Algemene kenmerken voor alle oude rozen zijn de rijke bloei in de maand juni, de vaak goed gevulde bloemen en de sterke geur. Nadeel is vaak dat de oude roos niet doorbloeit en dat de gezondheid niet altijd even sterk is.